

SOSIAL RETTFERD ER MÅLET

Drammens Arbeiderpartis Kvinneforening 40 år

Mange store oppgaver løst, takket være kvinnenes utrettelige arbeidsvilje

Arbeiderkvinnenevngningen i Drammen vokste fram som et resultat av mange møter som andre steder vil si kvinnenes politiske møter. Deres talerenergi ble vakt, og stadig økende i 1908, ble de fullt klar over hvilken plass som skulle på dem. Arvia var det som en brannfaktet og for dem. Deres kamp og motvillighet ble styrket, motvilligheten vokste fram for et påstandsmot som var deres store resultat.

Arbeiderkvinnenevngningen i Drammen hadde representanter de. For foreningen møtte fru Astrid Henriksen, mens fru Maren Styrmoe møtte, som en av kommunens representanter. I 1914 sendte kvinneforeningen ut myndighetene en statsrevisjons til forslag om de Gasterne barmotter.

Kaspara Larsen - i skyggen av Betzy Kjelsberg

Hanna B. Glasgow, Drammen byarkiv

DRAMMEN KOMMUNE
- et godt sted å leve

Bystyret tiltrer stadsfysikus forslag av 12. juni d. å. til anvendelse av Drammens andel, kr. 31,575.64, av Vinmonopolets overskudd for 1930—31. (Se de trykte dok. s. 211 og 212).

Av midlene bevilges kr. 2,400.00 til lønn til sykepleiersken med Mødrehygienekontoret under forutsetning av at Mødrehygienekontoret kontrolleres av en av byens læger, godkjent av Helserådet.

Stor glede over samlingen. - Enighet også mellom de to kvinneorganisasjoner.

Det norske arbeiderpartis landskvinnekonferanse åpnedes i Oslo arbeidersamfund lørdag middag kl. 2 av formannen i kvinnesekretariatet, Sigrid Syvertsen, som, idet representantene reiste sig, i vakre orde-

Ved navneopropet viste det sig at der var fremmøtt 77 representanter for et lignende antall kvinneforeninger og kvinnegrupper. Til fullmaktskomite valgtes Thina Thorleifsen, Oslo, Ruth An-

Brøske, Hordaland, Ida Nord Trøndelag, og Johefine Nord Buskerud. Til valgkomite valgtes te Lundberg og Helga Oslo, Hilda Olsen, Ragna Rohde, Vestfo

SOSIAL RETTFERD ER MÅLET

Drammens Arbeiderpartis Kvinneforening 40 år

Mange store oppgaver løst, takket være kvinnenes utrettelige arbeidsvilje

ARBEIDERKVINNEBEVÆGELSEN
 I Drammen vokste fram en bevegelse på samme måte som andre steder ved at kvinnene lagde sine egne politiske møter. Deres talere ble vakk, og stadig økende. I 1908 ble de fullt klar over hvilken plass de hadde på den Arvia videt som en brannfakti og for dem. Deres kamp og motvillighet ble styrket, og de ble vokt pluss og et plussgjort som arbeiderkvinner.

Det ble da også Torger Vra som leder for kvinnene i Buskerud. Han ble en viktig person i kvinnenes bevegelse i Norge, og i sitt arbeid for dem tok han med seg alle sine egne og alle vakkere personlige egenskaper som til å bry seg for sine kammerater i de kampene de som fulgte.

KOMMUNALT FODERJEM
 Allerede i 1913 tok Arbeiderpartiets Kvinneforening opp arbeidet for å opprette kommunalt foderjem i Drammen. Det ble vedtatt som forslag og ble vedtatt i kommunestyret. Det ble opprettet et foderjem i 1914 og ble ledet av Mathias Frøyer. Det ble opprettet et foderjem i 1914 og ble ledet av Mathias Frøyer. Det ble opprettet et foderjem i 1914 og ble ledet av Mathias Frøyer.

Styret i foderjemet: Fra v. i. til h. Hilde Kluge, hustru Jens Berg Olsen, styrets leder, I. v. vakk: Signe Kluge, Lulu Jensen, Louise Bergersen, vakkere.

Bystyret tiltrer stadsfysikus forslag av 12. juni d. å. til anvendelse av Drammens andel, kr. 31,575.64, av Vinmonopolets overskudd for 1930—31. (Se de trykte dok. s. 211 og 212).

Av midlene bevilges kr. 2,400.00 til lønn til sykepleiersken med Mødrehygienekontoret under forutsetning av at Mødrehygienekontoret kontrolleres av en av byens læger, godkjent av Helserådet.

Kaspara Larsen - kommunale arkiver og kvinnesak

Hanna B. Glasgow, Drammen byarkiv

DRAMMEN KOMMUNE
- et godt sted å leve

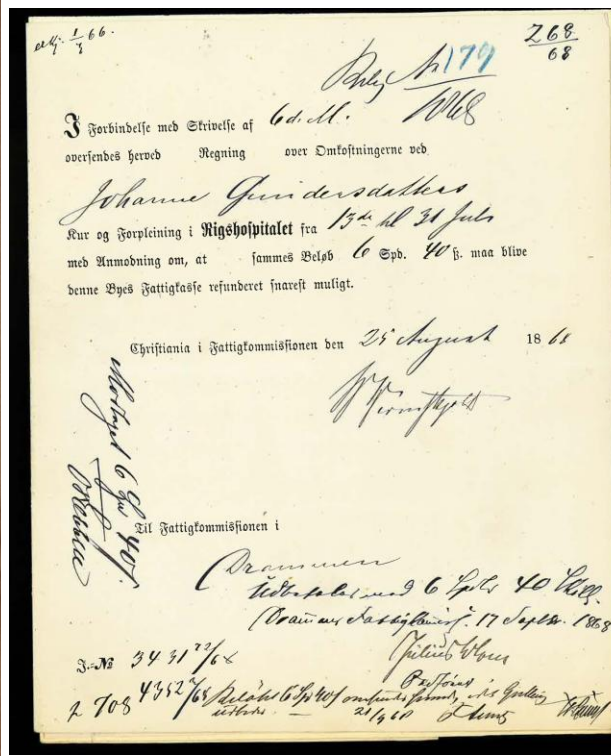
Stor glede over samlingen. - Enighet også mellom de to kvinneorganisasjoner.

Det norske arbeiderpartis landskvinnekonferanse åpnedes i Oslo arbeidersamfund lørdag middag kl. 2 av formannen i kvinnesekretariatet, Sigrid Syvertsen, som, idet representantene reiste sig, i vakre orde-

Ved navneopropet viste det sig at der var fremmøtt 77 representanter for et lignende antall kvinneforeninger og kvinnegrupper. Til fullmaktskomite valgtes Thina Thorleifsen, Oslo, Ruth An-

Brøske, Hordaland, Ida Nord-Trøndelag, og Johefine Nord-Buskerud. Til valgkomite valgtes te Lundberg og Helga Oslo, Hilda Olsen, Ragna Rohde, Vestfo-

Sammenstimling. Soldaterne blev da beordret til at gjøre det ryddigt, de blev modtagne med Pufsten, men efterat Oprørsloven var læst for 3die Gang, gif de hvast paa, og da Massen ikke vilde give sig, blev der skudt med skarpt, hvorved en Mand blev dræbt, og flere mere eller mindre saarede. Ogsaa mange Soldater blev ukampdygtige af Stenkaastene. — Urolighederne ansees dog nu overstaaede.

«Drammen er den moderne fagbevegelsens vugge i vårt land»

Gunnar Ousland

Fagorganisasjonen i Norge. Bind 1. Fra avmakt til stormakt 1870-1920 (1949), s. 87.

SOSIAL RETTFERD ER MÅLET

Drammens Arbeiderpartis Kvinneforening 40 år

Mange store oppgaver løst, takket være kvinnenes utrettelige arbeidsvilje

ARBEIDERKVINNEBEVEGELSEN

I Drammen vokste fram omtrent på samme måte som andre steder ved at kvinnene fulgte sine menn til politiske møter. Deres interesse ble vakt, og særlig etter at «Fremtiden» begynte å komme ut i 1905, ble de fullt klar over hvilket ansvar som hvilte på dem. Avisen virket som en brannfakkell også for dem. Deres kamp- og eiersvilje ble styrket, motstandsevnen vek pllassen for et pågangsmot som avtvinger stor respekt.

Det ble da også Torgeir Vraa som forberedte organiseringen av arbeiderkvinnene i Buskerud. Han forsto hvilken betydning kvinnebevegelsen kunne få, og i slit arbeid for denne sak hadde han god støtte i sin hustru, Sofie Vraa, som takket være sine utmerkede personlige egenskaper kom til å bety meget for sine kamerater i de kampens år som fulgte.

Hun ble etter 28 års virke som

Mathilde Frogner

hvis Kvinneforening og Drammen Kommune sendte representanter dit. For foreningen møtte fru Astrid Henriksen, mens fru Maren Styrmoe møtte som en av kommunens representanter.

I 1914 sendte kvinneforeningen til myndighetene en sletteresolusjon til forslag om de Castbergske barnelover.

KOMMUNALT FØDEHJEM

Allerede i 1915 tok Arbeiderpartiets Kvinneforening opp arbeidet for å opprette kommunalt fødehjem i Drammen. De dette var en sak som forningen visste trengte en hurtig løsning, ble det besluttet å velge en komité til å utrede saken og komme med innstilling. Som komité ble vakt: Maren Styrmoe, formann, Astrid Henriksen, Kaspars Larsen, Antonette Knivdalen og Hilda Blattmann.

Komiteen streket i sin innstilling til partistyret under nødvendigheten av å skaffe byen et føde-

Styret i jubileumsåret: Fra v. i 1. rekke: Elnora Brandt, kasserer, Jenny Berg Olsen, formann, Olava Nilsen Sandli, sekretær. I 2. rekke: Hjortis Knudsen, Lilly Hansen, Louise Borgersen, varaformann og Elsa Thoresen.

En komité hvor bl. a. fru Maren Styrmoe var medlem, ble satt til å ta vare på midlene fra utstillingen. Disse var i 1939 nådd opp til 5.700 kr. De trengtes da ikke til det opprinnelige formål, kommunalt fødehjem, og komiteen ble enige om å nytte dem som mødrefond, som det ble utarbeidet statutter for.

Da Drammens Sykehus ble utvidet i 1934, vakte arbeiderpartiets representanter i styret mosjon for

komité ble nedsatt, hvor bl. a. fru Styrmoe ble medlem.

«Drammen kommunale sykepleie» ble opprettet allerede i 1921, og holdt fra først av til i et av kommunens nybygg på Øren. Foruten oversøster, ble ansatt 2 utdannede sykepleiersker og 5 hjelpersker. Kravet om ansettelse av mere personell har meldt seg etterhvert, og er også blitt innestemt. I 1937 ble eiendommen Kirke-

partis Kvinneforening formannskapet om 2400 kr. av Vimmonpolets overskudd som lønn til kontorets søster, og dette beløp ble bevilget i årene framover. Dessuten ble kontoret bevilget bidrag av fylkesting og trykkekasse fra tid til annen. I et skriv til helserådet i 1937 foreslo foreningen å utvide Mødre- og spedbarnkontorets drift til også å omfatte mødre- og spedbarnkon-

lovi forslaget vedtatt. Lovens for- målsparagraf lød slik: «Kvinneforeningens formaal skal i tilslutning til Drammens og Det Norske Arbeiderpartis program være at spre opplysning blandt kvinder, for dermed at bidra til utryddelse av alle fordomme og uretfærdigheter, der sætter kvinderne i et andet samfundsmæssig forhold end manden, samt at virke for kvindernes likestilling med manden i borgerlige rettigheter i stat og kommune. Dette formaal søkes fremmet ved avholdelse av foredrag og diskusjoner for derved at søge vækket kvindernes interesse for samfundsspørsmålene.»

ARBEIDERKVINNEBEVEGELSEN i Drammen vokste fram omtrent på samme måte som andre steder ved at kvinnene fulgte sine menn til politiske møter. Deres interesse ble vakt, og særlig etter at «Fremtiden» begynte å komme ut i 1905, ble de fullt klar over hvilket ansvar som hvilte på dem. Avisen virket som en brannfakkell også for dem. Deres kamp- og

Arbeiderkvinnene og politisk vekkelse

Ingen følte kanskje hardere enn kvinnene hvilken uverdigg tilværelse arbeiderfamiliene førte. Det var et slit fra vuggen til graven, de følte aldri noen trygghet. Når som helst kunne forsørgeren bli kastet ut i arbeidsledighet, og det betød at familien kanskje ikke engang hadde tak over hodet, langt mindre noe å spise. Det eksisterte ingen trygder, hverken syke-, alders-, mødre- eller ledighetstrygd. Fattigkassa var den eneste utvei, og det var en tung gang å gå for de fleste. Å være fattig, var ensbetydende med å være æresløs.

II. *Kort overblikk.* Det var etter lang tids iherdig strev fra Arbeiderpartiets Kvinneforenings side, sterkt støttet av byens leger, at planen om oppretting av en kommunal sykepleie i Drammen ble satt ut i livet høsten 1921. Målet var i første rekke å ta seg av hjem med barn hvor husmoren på grunn av sykdom eller barselseng for en tid var satt ut av funksjon. Ved et

Hun var en av dem som ivret mest for å få opprettet den kommunale sykepleie og mødrehygienekontoret, og hun var formann i styrene for disse fra starten av i en årrekke.

Fru Kaspара Larsens interpellation om arbeidsledigheten.

Fru L a r s e n fremsatte følgende forslag:

„Bystyret henstiller til formandskapet at overveie:

- 1) At der skaffes arbeide til flest mulig av de arbeidsløse.
- 2) At der blir ydet ukentlig ledighetsbidrag til de der ikke kan anvises arbeide”.

Forslage

Hun ble et ivrig og interessert medlem av skoletilsyn, skolestyret og en rekke av komitéene under skolestyret. — I 1922 ble hun medlem av bystyret, senere også av formannskapet, og hun var bystyremedlem til krigen og var også med i bystyret i 1945.

Med Kaspара Larsen er en av dem som var med på å legge grunnlaget til Drammens sosiale standard falt vekk. — Hun var et rikt utrustet menneske, en som hadde sine meningers mot og som viste å sette seg i respekt, en ildsjel, en god samfunnsborger.

Kaspара Larsen og politisk motivasjon

Å være fattig, var ensbetydende med å være æresløs.

Det var de sosiale spørsmål som lå hennes hjerte nærmest.

... i helsevesen i Norge. Dette forsvaret ble fremsatt av arbeidsledige og deres familier som ble tvunget til arbeidsløshet. Det var en alvorlig situasjon for mange arbeidsløse og deres familier. Det var en alvorlig situasjon for mange arbeidsløse og deres familier. Det var en alvorlig situasjon for mange arbeidsløse og deres familier.

... i helsevesen i Norge. Dette forsvaret ble fremsatt av arbeidsledige og deres familier som ble tvunget til arbeidsløshet. Det var en alvorlig situasjon for mange arbeidsløse og deres familier. Det var en alvorlig situasjon for mange arbeidsløse og deres familier. Det var en alvorlig situasjon for mange arbeidsløse og deres familier.

... i helsevesen i Norge. Dette forsvaret ble fremsatt av arbeidsledige og deres familier som ble tvunget til arbeidsløshet. Det var en alvorlig situasjon for mange arbeidsløse og deres familier. Det var en alvorlig situasjon for mange arbeidsløse og deres familier. Det var en alvorlig situasjon for mange arbeidsløse og deres familier.

Karen Zappén, Elvira Larsen, Grete Larsen, Helge Olsen, Sofie Voss, Annelise Andersen

Sak no. 79.

Om ansættelse av kommunallønnede sykepleiersker m. v.

Drammen den 25. mars 1919.

Til

Drammens magistrat og formandskap.

Drammens arbeiderpartis kvindeforening henstiller herved til den ærede magistrat og formandskap om at der ansættes kommunale syke- og barselspleiersker. Man skal tillate sig at foreslaa at der ansættes 10 pleiersker. Disse behøver ikke at være helt utdannet i sykepleien, men derimot bør de være kyndig i almindelig husstel. Utdannelsen samt lønninger til disse bæres helt av kommunen. Det kan oplyses at foreningens formand har konferert med flere av byens læger der alle har git saken sin fulde tilslutning. Ved denne saks gjennomførelse vil der være avhjulpet et længe haart følt savn, særlig for arbeiderstanden. Da det er vanskelig, ja i mange tilfælder har det vist sig aldeles umulig at skaffe den fornødne hjelp i sygdomstilfælder. Følgen herav blir at saa mangen husmor maa staa for tidlig op og derved paadrar sig et knæk for hele livet.

Ærbødigst

Kaspara Larsen,
f. t. formand.

Helga Ruth,
sekretær.

Drammen kommunale sykepleie

Når Drammen Kommunale Sykepleie kan feire 50 årsjubileum i en tid da de fleste av landets kommuner er i ferd med å opprette sine tilsvarende institusjoner, kan en spørre hvordan det kan ha seg at Drammen by var så tidlig ute med dette tiltaket.

Vi har derfor slått opp i gamle årbøker og gransket gamle protokoller for å finne ut hvordan det foregikk.

Det ble således Kaspara Larsen som ledet dette forarbeid. Hun sier at så helt lett var det ikke: «Fra borgerlig hold ble det hevdet at det var fare for at skattyterne skulle belastes med å holde gratis tjenerhjelp for hjemmene.»

Får vi snart et mødrehygienekontor for Buskerud?

Arbeiderkvinnene i fylket drøftet saken på ny igår.

Dr. fru Tove Mohrs foredrag.

Efter innbydelse av Drammens arbeiderpartis kvinneforening holdtes der igår et fellesmøte av partiets kvinneforeninger i Buskerud og Nordre Vestfold. Møtet hadde fått god tilslutning, der var samlet kvinner både fra Kongsberg, Hønefoss, Holmestrand og visstnok også flere andre steder fra, og alle sitteplasser i Folkets hus' festsal var besatt da fru Engum, formannen i Drammensforeningen, ønsket velkommen.

Den sak som kvinnene var samlet for å drøfte, var spørsmålet om opprettelse av et mødrehygienekontor for Buskerud, en sak som arbeiderpartiets kvinner har arbeidet med i flere år, men som de ennå ikke har oppnådd å realisere. En komite, bestående av fru Kaspara Larsen, Drammen, fru Englund, Mjøndalen og fru Horgen, Krokstadalven, har arbeidet med å samle inn penger til kontoret, og fru Larsen gav på møtet en kort rede-

Et mødrehygienekontor som er godt rustet.

Og litt om vårt eget.

For et par uker siden kunde vi fortelle at der skulde opprettes et mødrehygienekontor i Skien og at der var valgt et styre og vedtatt statutter for kontoret. Allerede sistleden lørdag blev kontoret åpnet under ledelse av dr. fru Hoel og jordmor fru Signa Wendelbø, som også er utdannet som sykepleierske, og starten skal ha vært god.

Også i Skien har opprettelsen av et mødrehygienekontor møtt en del motstand. Således gikk det der som her da man hadde leid lokaler til kontoret. Husets øvrige leieboere

helt fra først av og bevilget penger. Endog Skiens trygdekasse gav en bevilgning på 300 kroner, som skal anvendes slik at trygdekassens medlemmer kan få midler på kassens bekostning. Denne bevilgning må imidlertid inn for Rikstrygdeverket. En god støtte har man også i at Telemark fylkeslægeförening enstemmig har vedtatt en resolusjon som går ut på at opprettelsen av mødrehygienekontoret er berettiget.

Men kommunen har ikke villet hjelpe. Et andragende om økonomisk støtte blev avslått, likesom ansøking om fri elektrisitet til kontoret blev nedstemt med 8 mot arbeiderpartiets og komunistenes 7 stemmer. Det kan i samme forbindelse nevnes at redaktør Kristofer

i Skien visse fordeler for vårt mødrehygienekontor. Riktignok tar te av byens kvinnelige læger imot patienter fra kontoret, men vi har ikke en læge som kan gi konsultasjoner ved kontoret. Dertil kommer at lægene i Telemark fylke har uttalt sig for kontoret og trygdekassen har ydet bidrag.

Vi spør fru Kaspara Larsen om ikke styret for mødrehygienekontoret her i Drammen også kunde søke om bidrag fra trygdekassen.

— Jo, sier fru Larsen, har de ene trygdekassen bevilget, så må den andre kunne gjøre det, og jeg skal forelegge det for styret en av de første dagene.

— Skal dere ikke begynne å føre kartotek over de besøkende her også?

— Jo, jeg skal tenke på det. For øvrig vil jeg gjerne De skal minne om at mødrehygienekontoret vårt er i Nedre Storgate 12. Jeg har hørt at enkelte reiser til Oslo-kontoret istedet for å gå til vårt eget og de

Sak nr. 54. Anvendelse av kr. 31,575.64, Drammens andel av s. 211—214. A/S Vinmonopolet overskudd for 1930—31.

Formannskapet innbød bystyret til å fatte sådan

beslutning:

Bystyret tiltrer stadsfysikus forslag av 12. juni d. å. til anvendelse av Drammens andel, kr. 31,575.64, av Vinmonopolets overskudd for 1930—31. (Se de trykte dok. s. 211 og 212).

Av midlene bevilges kr. 2,400.00 til lønn til sykepleiersken med Mødrehygienekontoret under forutsetning av at Mødrehygienekontoret kontrolleres av en av byens læger, godkjent av Helserådet.

Formannskapets forslag blev enstemmig vedtatt.

Mødrehygienekontor

Med hensyn til bevilgningen til mødrehygienekontoret vil komiteen bemerke, at kontoret for kontrollens skyld bør tilpliktes å føre bok over alle sine kunder, hvor disse opføres med navn og adresse.

Drammen, 16. august 1932.

Eeg-Larsen.

Borgermesteren sendte saken til formannskapet med sådan innstilling:

5. Mødrehygienekontoret	»	2,000.00
6. Tilfeldige utgifter	»	1,000.00
		<hr/>
		Kr. 26,000.00

Med hensyn til bevilgningen til mødrehygienekontoret vil komiteen bemerke at kontoret for kontrollens skyld bør tilpliktes å føre bok over alle sine kunder, hvor disse opføres med navn og adresse.

Sendes herr borgermesteren.
Saken besluttet tilbakesendt helserådet idet ingen kvinner var tilstede da saken blev behandlet der.

Drammens formannskap, den 5. september 1932.

H. O. Nilsen,
ordfører.

Sendes herr borgermesteren.

I helserådet møte 13. september blev fattet følgende beslutning:
Helserådets flertall opprettholder sin beslutning av 18. august 1932. Med hensyn til kontrollen med protokollen over mødrehygienekontorets kunder, er det meningen at denne kun skal utføres av helserådets læger.
Mindretallet, fru Sandberg, foreslog kr. 2,400.00, og at kontrollen sløifes.

Helserådet i Drammen, 14. september 1932.

Eeg-Larsen.

Sendes det ærede formannskap under henvisning til tidligere avgitt innstilling.

Drammens borgermesterkontor, den 15. september 1932.

Ragnar Kvam.

Saken blev behandlet i formannskapets møte idag.
Med 8 mot 7 stemmer blev det besluttet å bevilge kr. 2,400.00 til mødrehygienekontoret, efter forslag fra fru Styrmoë.
Enstemmig blev det besluttet at det skal være kontroll med behandling av patienter ved mødrehygienekontoret; salg over disken kan foregå uten kontroll.

Kaspara Larsens vei
BF 90

Ottilie Bies vei

KILDER

Arkiver:

- K-2003 Drammen bystyre.
- K-2075 Drammen magistrat.
- K-2090 Drammen kommunale sykepleie.
- Ministerialbok for Lier prestegjeld 1875-1882 (0626P), Statsarkivet i Kongsberg, s. 57, løpenr. 61. Fødte og døpte. Kaspara - Ministerialbok for Lier prestegjeld 1875-1882 (0626P) – Digitalarkivet

Aviser:

- *Drammens tidende* 1919-1925, 1964.
- *Fremtiden*, 26.03.1923, 31.01.1927, 09.09.1931, 02.05.1931, 05.10.1931, 20.03.1948, 15.04.1964.

Litteratur og oppslagsverk:

- Agerholt, A. C. *Den norske kvinnebevegelses historie* (1937)
- Blom, I.; Sogner, S.; Rosenbeck, *Kvinner i den vestlige verden fra år 1500 til i dag* (2016)
- Duckert, H. *Katti Anker Møller: Å bestemme over livet* (2023)
- Folkvold, M. *Betzy Kjelsberg: Feminist og brubbyggjar* (2016)
- Ousland, G. *Fagorganisasjonen i Norge. Bind 1. Fra avmakt til stormakt 1870-1920* (1949)
- Pedersen, T.; Thorson, O. W.; Nøkleby, B., *Drammen - En norsk østlandsbys utviklingshistorie*, bind 4 (1980)
- Ringnes, H. *Hans i Halvorstua: arbeiderveteranen Hans Johansen forteller* (1975)
- Store Norske Leksikon, under «sosiale tjenester», «fattigkasse» og «allmueskole»
- Syvertsen, S.; Thorleifsen, T., *Kvinner i strid: historien om Arbeiderpartiets kvinnebevegelse* (1960)